

La vocació pedagògica de Pere Capellà

Llorenç Capellà

Llegeixo un estudi, encara inèdit, de l'historiador Manuel Santana, sobre el moviment associatiu de la classe obrera mallorquina en el període 1860-1936, i de la lectura se'n desprèn una primera conclusió, no per sabuda, menys encoratjadora: un dels objectius prioritaris de socialistes, comunistes, republicans i anarquistes, era l'accés de l'obrer al coneixement. Les millores salarials, el compliment de la jornada laboral de vuit hores, l'augment de les mesures higièniques i de seguretat en el treball, esdevenien aspiracions del tot irrenunciables per part dels obrers. Tanmateix, eren conscients que la batalla de la dignitat i de la llibertat, únicament la guanyarien quan ells o els seus fills poguessin accedir a l'escola i a la universitat. El coneixement els faria lliures. Ho sabien i ho predicaven. Aquesta convicció —certa, però no del tot—, ha estat assumida per personalitats que han sostingut plantejaments ideològics aparentment antagònics i que van des del reformisme burgès fins al radicalisme obrerista. No puc deixar de pensar en Pere Oliver Domenge o Emili Darder, intel·lectuals amb una posició econòmica i social envejable. Ni en Francesc Tomàs, Francesc Roca o Llorenç Bisbal, sindicalistes els tres, i fills dels sectors més desvalguts de la població. Tots ells, els uns i els altres, apostaven perquè l'obrer disposés d'un llibre, en lloc d'una pistola. Pere Capellà va néixer l'any 1907. La seva vocació pedagògica, per tant, no es pot desvincular de la seva trajectòria política. El seu pensament coincidia amb el de tota aquesta gent. Va simpatitzar amb l'anarquisme, va formar part del Partit Republicà Radical-Socialista Independent (PRRSI), que presidia l'oftalmòleg Jaume Comas, i s'integrà a Esquerra Republicana (ERB). Entre una cosa i l'altra, va estudiar magisteri. Té, Capellà, un referent ideològic i pedagògic: Marcel·lí Domingo, que seria ministre d'Instrucció Pública en el govern espanyol sorgit de les eleccions del febrer de 1936, guanyades pel Front Popular. Pere Capellà apostava per un ensenyament innovador, humanitzat. Quan es produeixen els fets d'Octubre (1934), es troba exercint de mestre a Montcada. En una carta que escriu, després de la revolta fallida, als seus companys d'Esquerra Republicana d'Algaida, afirma que "por defender la verdad, el domingo hizo 25 años que se fusiló a Ferrer, pero sus ideas sobre la Escuela Moderna han triunfado de tal forma, que

en una de estas escuelas me gano el sustento". Ferrer i Guàrdia és sinònim de la pedagogia racionalista, laica i progressista. Penso en Pere Capellà. Suposo que no queden dubtes respecte a quin era el model d'escola que propugnava.

"...com un mitjà pedagògic per respondre a la seva vocació de promoure la conscienciació i mobilització del poble, sota el règim d'estricta vigilància i censura..."

En un col·loqui celebrat a Sant Joan, el mes d'agost, entorn de la figura i l'obra de Pere Capellà, el pare Josep Estelrich evocava retalls de converses que havia mantingut amb ell. Es conegueren a Montuïri, on Pere Capellà residia d'ençà que havia sortit del penal d'Alcalá de Henares (1943), en llibertat vigilada. Per a Josep Estelrich, acabat d'ésser ordenat sacerdot, Montuïri era la primera destinació. Ambdós intimaren. Capellà confessava a Estelrich les seves dèries. Parlem de l'any 1947 o 1948. Tot recordant-ho, afirma, Estelrich, que a Pere Capellà "li borinejava dins el cap la producció d'obres teatrals, en part com a activitat quasi professional, i en part també com una possible font de recursos econòmics, però

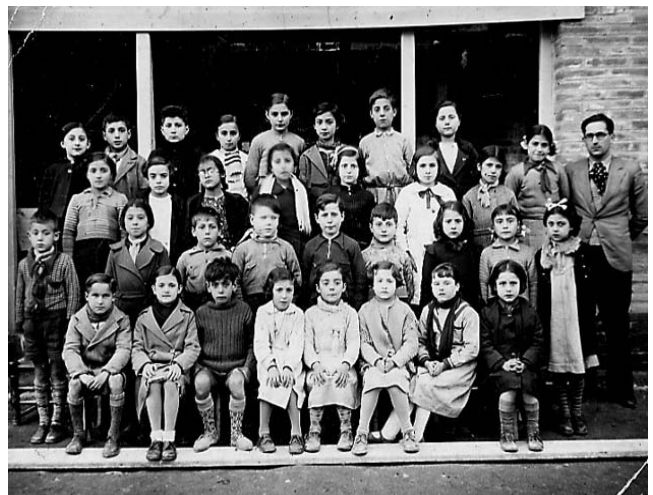

Foto cedida per Llorenç Capellà

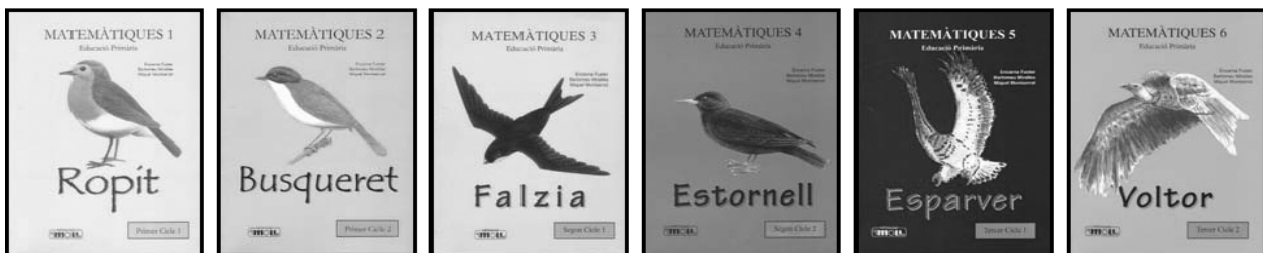
Foto cedida per Llorenç Capellà

sobretot com un mitjà pedagògic per respondre a la seva vocació de promoure la conscienciació i mobilització del poble, sota el règim d'estricta vigilància i censura que hi havia en aquells temps a l'Estat espanyol".

Pere Capellà havia perdut la guerra, però no havia abdicat dels ideals que donaven sentit a la seva vida. Creia que la cultura era l'eina capaç de transformar el món. Perquè també ho creien els homes i les dones que des de les càtedres universitàries o des dels tallers, les mines o el camp, havien impulsat un seguit de canvis socials que varen culminar amb la instauració de la Segona República. No pogueren consolidar la seva obra. Amb la Dictadura no s'acabava únicament amb un sistema de govern, sinó amb l'escola com a centre de formació de persones lliures. Pere Capellà creia en l'escola. Hi creia el seu mestre, Marcel·lí Domingo. D'ell és la reflexió següent, que ens avisa –i tenen les seves paraules una vigència inquietant– dels perills que ens aguiten si no retornem a l'escola la importància que li pertoca: "La instauración de la democracia puede ser por la violencia; su consolidación solo por la cultura. Donde la cultura falta, el sistema democrático se pervierte, se esteriliza, se desfigura o cae, no por la presión exterior, sino por interna consunción. No lo derriban; se desploma". □

JA TENIM LA SÈRIE COMPLETA DE MATEMÀTIQUES PER A L'EDUCACIÓ PRIMÀRIA

Encarna Fuster Fuster, Bartomeu Miralles Pérez,
Miquel Montserrat Rius

**Llibres fets a
Mallorca pensant
en els infants de
les Illes Balears**

**Tenim també la sèrie
completa de
LLENGUATGE, i
estam completant la
sèrie de MEDI**

editorial
MOLL

Carrer Can Valero, 25
(Polígon Industrial Can Valero)
07011 PALMA
Tel. 971 7241 76 Fax 971 726252
Comandes: 971 761 422
E-mail: info@editorialmoll.es
<http://www.editorialmoll.es>
**MÉS INFORMACIÓ A LA NOSTRA
PÀGINA WEB**